

Nemzeti apostolunk emlékűnnepe.

— Történeti vázlat. —

Evenként meg szoktunk emlékezni azon, immár tizenhat századot túlélt egyházi és nemzeti emlékűnnepről, mely a kereszténységnek egykoron, az egész örmény nemzet körében történt hatalmas elterjedésének, s e mélyreható erkölcs-szellemi átalakulás örökéletű apostolának: Világosító-Szent-Gergelynek korszakára vezeti vissza a hazai örménység kegyeletes emlékezetét; s ily módon a buzgó hitélet és a faji összetartozás kétszeresen nemes érzelmeinek időnként újabb virágait fakasztja a hitvallás és közös eredet kapcsaival összefűzött rokon szivekben.

Az eddig követett eme kegyeletes szokásnak hódolunk ez alkalommal is, midőn első cikkünk tárgyát és illusztrációját ismét azon magasztos korból merítjük, — a mely mai kulturánk számára oly dúsan gyümölcsöző alapot vetett.

Mivel az idén a jelen füzet megjelenése előtt csak egypár nappal előbb (jún. 29-én) ültük meg nemzeti apostolunk: Világosító-Szt-Gergely emlékünnepét, — alkalmoszerűnek tartjuk Tiridát király nejét: Áschen királynét bemutatni.

Az Árságuni (Arsacida) királynék közül Áschen egyike volt a legerényesebb és legjobb királynéknak, előnyös lelki tulajdonságain kívül kedves termettel, testi kellemmel és szépséggel bírt, szóval méltó hitestársa volt Tiridát királynak.

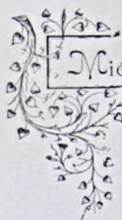
Tiridát legyőzvéen Örményország összes ellenségeit, Ás-chátár alán király leányát: Áschent kérte feleségül; ezért leghivebb emberét: a kiváló országnagyot, Pákráduni Szempádót küldötte el az alánokhoz. Szempád mindent a legjobban eligazítván, Áschent nagy fénynyel vitte Tiridáthoz. A király Áschent előbb az Árságuniak közé iratta; azután bíborba öltöztette, koronát tétetett fejére és királynénak nyilvánosította.

Alig keresztelte meg Világosító-Szt-Gergely a királyt és a királynét, azonnal mindketten arra törekedtek, hogy a nemzet is a keresztény vallásra térjen. Templomokat építettek, kápolnákat állítottak; nem egyszer látták a jó királynét a munkások közt, ki ez által is fényes bizonyosságot tett keresztény szívének alázatosságáról. Ha pogány korában erényesnek látszott, most tettel is az erényt gyakorolta. De még ez sem volt képes szívének kivánságát betölteni; azért a király beleegyezésével a megerősített Kárni városba huzódott, hol — a világ zajától félrevonulva — fejezte be Istennek szentelt szent életét. Az örmény egyház emlékünnepét Tiridátéval együtt június havában üli meg.

Az előadott események óta közel tíz e n h a t s z á z a d tünt le az idő kerekén, azóta Örményország nemzeti és állami önállósága, független léte is már rég elenyészett, s mindezideig — fájdalom! — a barbarok által elnyomott s leigázott helyzetéből, a keresztény kultúra és civilizáció iránt annyi hősies érdemet szerzett és oly sok vértanuságot túlélt örmény nemzet kiemelkedni nem bírt, — de szellemi fölvilágosító apostolának, felejthetlen vigasztalójának: „Szent-Gergely“-nek emlékünnepét (ezen emlék-ünnep évenkénti visszatérését) úgy a katolikus, valamint a római egyházzal még nem egyesült részekben áhitatos kegyelettel, hálával és reménységgel eltelve ünnepli meg az örmény, mindenütt a világon!... **Szongott Kristóf,**

A Khinaiak reggeli dala.

— Pátkánián. —

Miért, miért, hogy oly soká aludtál?
Ily későig ágyadban mért maradtál?
Tengerszélén a nap magasra szállott,
Künn a melegség már nagy fokra hágott.

Bajtársaid dologra rég kimentek,
Sok gabona-szemet már elvetettek,
Egyik kaszált, kévét kötött a másik;
Most mindegyik fáradt, pihenni vágyik.

Kelj föl hamar és ölts ruhát magadra,
Kösd fel az övet, s menj ki a szabadba,
Arass, kaszálj, növeld a munkakedvet;
Csak tétlenül ne tékozzol idődet.

Gyűjts össze kévét, vagdalj szénarendet,
Akkor pihenj, ha dolgodat végezted;
Mig aludtál, mások künn fáradoztak,
Serény munkájuk végéhez jutottak.

Oly későig, bajtárs, miért aludtál?
A napfény játszik ajtod szárnyainál:
Ne vesztegelj, keresd a fáradalmat,
S majd télen át élvezzed a nyugalmat!...

Simay Gergely.

Örményország őstörténetéből.

— A ván-i ékiratok.*) —

II

A Ván tavának alakja meglehetősen hasonlít Sici-
liáéhoz. Keleti partjának közelében fekszik a mai
Ván város. A tóhoz való jutást Assyria felől magas, majd-
nem járhatlan hegylánczok zárják el nehezen hozzáfér-
hető, tizezer lábnyi magasságú szorosokkal, a melyeket

*) C. F. Lehmann, Das vorarmenische Reich von Van.
(Deutsche Rundschau. 1894. LXXXI. Bd)

keskenységük folytán maroknyi embercsoport is könnyen megvédelmezhetett. Ezek a hegylánczokon nem is hatoltak soha át az assyrok, hanem rendszerint megkerülték a Ván tavát s a tó keleti partja és az Araxes közt fekvő területen nyomultak beljebb az Urmia-tóig.

Örményország őslakóinak, az ékiratok „chald“-jainak eredeti hazájuk alkalmasint keletre feküdt a Ván tavától. A midőn kiterjesztették hatalmukat a tó északi partvidékére s tovább nyugat felé, az Euphrat keleti mellékfolyójánál, az Arsaniásnál összeütköztek az assyrokkal. Csak ezen összeütközés után vetették meg első építkezési alapjait Ván városnak. Chaldis isten fő- és székvárosát bizonyára jól megfontolt szándékkal helyezték a Ván-területnek legnehezebben hozzáférhető s az assyr támadás ellen leginkább védett pontjára.

A város ama része fölött, mely manapság a törököknek szolgál lakóhelyeül, északon meredek, elszigetelt sziklakúp emelkedik, kiválóan alkalmas pont erősítések számára. Ma a ván-i citadellát hordja a tetején; a Krisztus előtti kilencedik században már I. Sardur — az első „chald“ király, a kitől ékiratok maradtak fenn — megkezdte e helyen az erősítési munkákat, melyeket utódai, Ispuinis s ennek fia és még életében uralkodótársa, Menuas folytattak.

Menuas tekinthető azonban Ván város sajátképeni megalapítójának. Mielőtt ugyanis a várhegy közelében fekvő sikon városi telep jöhetett volna létre, elégséges víznek odavezetéséről kellett gondoskodni, mivel hogy nagyobb folyók vagy források nem léteztek s a Ván-tó vize sós voltánál fogva nem jöhetett tekintetbe.

Ezt a feladatot valóban nagyszerű módon oldotta meg Menuas. Az egyiptomiaknak és babyloniaiaknak nagy medencze- és csatornaművei — a Möris-tó, a Sippar-medencze — álmélgodást keltettek a hajdankorban; Chammurabi király, a nagy-babyloni birodalom alkotója, a róla elnevezett csatornát büszkén „a világ áldása“-nak mondta. A Menuas-csatorna a létesítés nehézségei tekintetében nem áll mögötte ezeknek a hatalmas vízi építkezéseknek, hasznos és tartós voltára nézve pedig mindeniket felülmultra s részben még ma is megfelel eredeti hivatásának.

A csatornának kanyarulatait is beleszámítva, 75—80 kilométer a hosszúsága. Belck Valdemar részletesen leírja ezt a nevezetes csatornát. A forrás, ugymond, a melyből vizét nyeri, több száz meternyi magasságú sziklás hegyláncz tövénél fekszik, mintegy másfél kilométernyire a „Felső-Mesingert“ nevű kurd falutól. A rendkívül szénsavgazdag forrás négy sziklahasadékból erős eséssel omlik tova a sziklás talajon. A csatorna építése előtt a legegyszerűbb uton befolyt a mintegy öt kilométernyire levő Kosab folyóba. Régi medre még ma is csaknem mindenütt felismerhető. Egyes részeit a lakosság kisebb csatorna-elágazások számára használja fel.

Menuas király közvetlenül a forrásnál felfogatta a kiomló vizet s először is Felső-Mesingerthez vezettette, a hol az örmény hagyományok szerint egykoron nagy város állott. Hatalmas gyűjtőmedenceze vette ott magába a forrás vizét, mely innen négy kilométernyire hosszúságú emelkedettebb mederben folytatta útját Alsó-Mesingertig, a hol fatörzsekből összerakott, s a századok folyamán mindig megújított csatornába jutott. Kosab-ig ez a csatorna is némi kanyarulatokkal az északi főirányt követi; itt azonban éles meghajlással nyugatnak fordul. Alsó-Mesingertnél nagy fahíd vezet keresztül a csatornán, s eme hídtól mintegy száz meternyre, könnyen hozzáférhető helyen, a csatorna fölé emelkedő nagy sziklatömbön tizennégy soros, az időjárás viszontagságai által erősen megrongált ékirat látható.

A csatorna innen megszakítás nélkül a Ván-tó irányában lassanként ellapuló hegyláncz mentén vonul tovább Iskhanikom faluig, mintegy huszonkét kilométernyi utat tevéen meg nyugat felé; itt keletnek fordul s a hegyláncz északi lejtőjén Artamid-ig megy, a hol is észak felé kanyarodik, hogy végre, pár kilométernyire Ván-tól, befejezze futását az ottani mezőkön, melyek egykoron nyilván a város kertjei valának, manapság azonban nagyobb részt művelés nélkül hevernek.

Artamidig igen jelentékeny a csatorna esése s ennélfogva felette gyors a folyása is. Alsó-Mesingerttől Szurp. Vártán-ig az építése — jobbára laza levén a földterü-

let — nem ütközhetett nagyobb nehézségbe; de innen Artamid-ig rendkívüli nehézségeket, mély szakadékok által összetépett sziklás talajt kellett leküzdeni. Eme szakadékok fölött több helyütt igen sajtászerű módon vezették tovább a csatornát. A szakadékok szélein tudniillik a mélységből fel a szükséges magasságig széles cyclopicus falakat emeltek s azoknak felszínén helyezték el a csatorna ágyát. Ezek a falak, melyek olykor tizenöt meternyi magasságot is elérnek, kisebb-nagyobb szikladarabokból minden összekötő anyag nélkül vannak előállítva.

A mint Beck nagyérdékű közleményeiben olvassuk, a csatorna medre nem száll egyenletesen lejjebb, hanem szakadozottan, s mindenütt, a hol a környezet megengette, ezeket a szándékosan előidézett kis vizeséseket malmoknak, és pedig, a mi felette meglepő, a turbina-rendszerre fektetett malmoknak a hajtására használták. Különösen szembeötlik ez a csatorna eleje és a Kosab-on való átvezetése közti szakaszon, a hol a fölemelt mesterséges medret már eleve ily malmokra való tekintettel létesítették. A Hájoczezhor-nak nevezett alsó Kosab-völgy negyvenkét faluja számára még manapság is ez a csatorna szolgáltatja a kertek és mezők öntözésére nélkülözhetlen vizet s a több mint negyven malom közül, a melyek még e század elején, a kurdoknak Hájoczezhorba hatolása előtt fennállottak; husz még most is működésben van. A többinek romjai szomorú bizonyosságot tesznek a kurdok pusztító szerepléséről.

A nagyszerű vízi műnek építéséhez szükséges nem jelentéktelen műszaki ismeretek, valamint a Babylonban gyökerező előázsiai culturának többi jelentékenyebb elemei is kétségkívül az assyrok útján jutottak ide el. Ennek az összefüggésnek homályos emlékezetét a mai napig megőrizte az örmény hagyomány, mely a csatornát az assyr Semiramis alkotásának tekinti s magát Ván városát is Samiramagert-nek, „Semirámis városá“-nak nevezi.

Chorenei Mózes Örményország őstörténetében részletesen is megemlékezik a csatornának Semirámis által való létesítéséről. Ámbár ő maga, a mint munkájából

nyilvánvalóan kitetszik, a csatornát soha sem látta, tehát vagy a kortársak közlései, vagy régiebb feljegyzések után indult, leírása mégis teljes összhangban áll a mai leletekkel.

— A harmadik közlemény jövő füzetünkben. —

Dr. Molnár Antal.

Irmának.

Nászutra keltek ifju pár,
Te számító nő vidoran,
Ajkodon két pajzán mosoly,
Hogy ime ma már férjed van.
Egy új játékszer, a ki él,
Mi csodás, ingerlő dolog,
Eszed ajánlta, adta őt,
A szived... még ma sem dobog.

Több heti távollét után,
Az új otthonba tértek meg,
Nemes tüzben ragyognak fel
A sötét, csillogó szemek:
»Meg fogod szeretni édes,
A derék örmény nemzetet?...«
Eszedbe jut, mi dús e nép,
S reá mondod, hogy: szereted.

Ragyogó pompa vesz körül,
Gazdagság és fény jár veled,
»E kincs-halmaz mind a tied«
Susogja halkán az: eszed
S kiált a szív: »Cserébe te
Odaadtál egy életet,
Melyben a verőfény hideg,
Mint a fény téli táj felett.«

Szegény asszony! be szánlak én,
Ki nálad gazdagabb vagyok,
Bár semmim e föld kerekén,
De keblemben sziv dobog.

S a mesés kelet kincsei,
Én miattam mind ellehet,
Egy üde, harmatos virág,
Pótolja nálam ezeket.

Sallak Róza.

„Szamosújvár irásban és képekben.“

— Könyvismertetés. —

II. Befejező közlemény.

Szamosújvár nagy jótevői és jelesei, kiknek neveit ugyancsak e könyv második része örökíti meg, a következők: Gháramián Ráfáel Sándor, a több millióval rendelkező angol-örmény lovag és az erzsébetvárosi „Ráfáel-féle örmény katolikus gymnasium*”) alapítója (28); Novák Márton, Jakabb Bogdán, Korbuly Bogdán, Simay Gergely (királyi tanácsos, törvénytudó ny. elnök), Gajzágó Salamon (számvevőszéki ny. elnök), Lászlóffy Antal, Lukács Béla (volt kereskedelmi miniszter, valóságos belső titkos tanácsos), Gajzágó Ferencz (a táblai bírói címmel és jelleggel felruházott járásbíró) és dr. Molnár Antal Szamosújvár országgyűlési képviselői (35); Gábrus Zakhariás kitűnő tanító, tekintélyes tudós, páratlan örmény költő, öntanult festő, teremtő gépész és bámult ezermester (36); Lukács Kristóf jeles egyházi férfi, kitűnő történetbuvár, ragyogó tollú író és a szamosújvári Világosító-Szt-Gergely árvaház alapítója (37); dr. Esztegár Vártán a bécsi mechitháristák volt generalis abbása és selimbriai érsek (38); Czetz Gergely tanár, az árvaház második alapítója (39); Kapatán Márton kanonok és az árvaház alapítótagja (40). Boldogult Csákány Adeodat főesperes 1892. okt. 16-án mondott aranymiséjének ünnepélyleírásával végződik be a könyv legterjedelmesebb része: a második rész.

A harmadik rész (207—272 lap) 17 fejezetben ismerteti „Szamosújvár jelené-“t. Megbecsülhetetlenek azon néprajzi adatok, melyeket a hazai örmény népre

*) E gymnasium 1891-ig még a nagylelkű alapító nevét viselte.

vonatkozólag a könyv e részében találunk. A 3—4. és 6—9. fejezetek erdélyi örmény népszokásokról szólnak; a 16. fejezet 39 eredeti örmény játék leírását adja. Nemesak ethnographiai, de nyelvészeti szempontból is igen becsesek a szerző fáradhatlan szorgalma által összegyűjtött örmény népköltészeti termékekből e könyv harmadik részében is mutatványként közölt örmény közmondások (12), hazai örmény népdalok (13), és hazai örmény népmesék (14), melyek egyszersmind már is kiveszőben levő erdélyi örmény nyelvünknek is drága ereklyéit képezik. — A könyvet a költő azon mondása fejezi be, melyet a város, ha csak egy futó pillantást is vet vissza fényes múltjára, nemes önérzettel mondhat el: „Exegi monumentum aere perennius.“

A könyv külső kiállítása szerző kiváló gondosságáról tanuskodik. Az egész mű 18 ívet tartalmaz, 272 számozott, nyolczadrét alakú és igen tisztán nyomtatott lappal. A 112 illusztráció közül, melyek e munkát díszítik, Ő Felsége I. Ferencz József magyar királyunk és Erzsébet magyar királynénk negyedrét alakú képein kívül megemlitendő még a Rubens-kép, szintén negyedrét alakú hű fénykép-utánzata; továbbá a város főnebb elősorolt nagyjainak, úgyszintén Háik — az őshaza alapítójának,*) VI. Leo — az őshaza utolsó királyának, nem különben Oxendius Verzereskul, — örmény püspök és Szamosújvár alapítójának sikerült képe is. Kegyelettel fog mindenkor a magyar-örmény ügy az őshaza, mint az új haza szülte nagyjainak képeire tekinteni, mert a magyar-örmények — mint Vadnay Károly is, a magyar tudományos Akadémia tagja, az „Armenia“ jubilaris füzetében**) írja — „kegyelettel gondolnak vissza az ősi hazára, honnan ádáz zivatarok üzték ki őseiket, s egyszersmind szeretettel csüggnék az új hazán, melynek földjén a menekülők békés lakóhelyet, termékeny munkakört és szabad életet találtak...“

*) Ősrégi örmény kronikák szerint Kr. c. 2346-ban.

**) Armenia, magyar-örmény havi szemle. Kilencedik évfolyam (1895), 98. lap.

Midőn e sorokban a „Szamosújvár“-nak, mint a magyar-örmény irodalom egyik legújabb és jelesebb termékének, könyvészeti ismertetését volt szándékunk az »Armenia« olvasóinak rövid vonásokban bemutatni, nem mulaszthatjuk el egyszersmind azon szerény óhajunknak is kifejezést adni, hogy bárcsak minél előbb érné el a magyar-örmény irodalom virágzása korát és annak tetőpontját, s vajha minden magyar-örmény, nemzeti faja iránt érzett szeretettel és pártolással fogadná ez új irányú irodalom minden egyes termékét!

Voith Antal.

A magyar-örmény nemes családok címerlevelei.

Közzéteszi: dr. **Temesváry János.**

XIX.

Lengyel család.

E magyar-örmény nemes család címerszerzőinek erzsébetvárosi három örmény kereskedőt u. m. Lengyel Lukács és András fivéreket, néhai Lengyel Márton fiait, és Lengyel Tamást, az előbbieket unokafivérét, vallja, kiket Mária Terézia királynő Bécsben 1780. május hó 24-én kelt címerlevelével a hazai kereskedelem felvirágoztatása és előmozdítása körül szerzett érdemeik elismeréseül összes hozzátartozóikkal és pedig: Lengyel Jenővel és Mártonnal, Lengyel Lukácsnak; Lengyel Lukács-, Márton-, Ábrahám-, Anna Mária- és Annával, Lengyel Tamásnak magzatjaival s mindhárom címerszerző valamennyi mindkét nembeli törvényes ivadékaival és utódjával együtt a hazai nemesek sorába vett fel. Ezen címerlevelével így hangzik:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis: Quod Nos cum ad nonnullorum Fidelium Nostrorum

demissam intercessionem Nostrae propterea factam Maies-
tati, tum vero attentis et consideratis fidelitate, fidelibus-
que servitiis Lucae et Andreae Lengyel de Ebes-
falva, Martini quondam Lengyel Filiorum, ut et Patruelis
ipsorum Thomae Lengyel de eadem Ebesfalva, Civium
et Quaestorum Oppidi Nostri in Transylvania Elisabetho-
politani, quae iidem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae
cum alias pro temporum et occasionum exigentia, tum
vero mercaturam cum emolumento vectigalium Nostrorum
exercendo, exhibuisse ac impendisse perhibentur, qualiave
ipsos et deinceps, imo maiora quoque exhibituros et imp-
ensuros esse benigne confidimus, eosdem Lucam et
Andream, Filios Martini quondam Lengyel, ut et
Patruelem ipsorum Thomam Lengyel, nec non Lucae
filios, ex Nobili sua Coniuge Catharina Daniel susceptos
Eugenium et Martinum, Coniugesque tam Andreae, Annam
Mariam Issekutz, alioquin antea etiam Nobilem, quam
Thomae Lengyel, Ripsimen Csiki, huius filios Lucam,
Martinum et Abrahamum, Filiasque Annam Mariam, et
Annam, iam natos et in posterum divina Benedictione e
legitimo thoro nascituros Liberos, eorumque Haeredes et
Posterios utriusque sexus universos de supremae Potestatis
Nostrae Caesareo-Regiae et Principalis plenitudine, Gratia-
que speciali e statu et conditione ignobili clementer
eximendo in coetum et numerum verorum et indubitatorum
antelati Magni Principatus Nostri Transylvaniae, Partium-
que eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hun-
gariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum
Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annume-
randos, cooptandos et adscribendos annuentes et ex certa
scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi
a modo in posterum futuris et perpetuis semper tempori-
bus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praero-
gativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati
dicti Magni Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque
eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae,
aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nos-
trarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab anti-
quo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui et gaudere

possint ac valeant, Haeredesque et Posterī utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eosdem Lucam, Andream et Thomam Lengyel, praefatosque eorum declaratae Benignitatis signum, veraeque et perfectae Nobilitatis testimonium haec Arma

Lengyel család címere.

seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum, horizontaliter bipartitum, superiore sui parte pariter seu perpendiculariter sectum, priori parte aureum, dimidiatam sustinens aquilam nigram, ala expansa, rostro pedeque croceis, Lingua rubicunda exerta; Posteriori parte coeruleum, crescentem Lunam argenteam, ostentans. Inferiori demum scuti parte argenteum, sinistrorsum cursitantem equitem Hungarum exhibens, equo albo in campo viridi vectum, amictu Patrio rubeo, auro reducto, nodato fibulatoque vestitum, ornatum sindone, et ocreis aureis, caput mytra seu pileo itidem rubeo, Martis pellibus circumducto tectum ac stricta framea minacem. Scuto incumbit situ recto locata Galea tornearia, Auro coronata clathrataque, Purpura suffulta, auro reducta, Torque ac Monili pariter aureis circumducta, cuius inter Iugum Alarum aquilinarum, Scuti tincturas alternantium, et ita partitarum, ut metallum metallo, et color colori opponantur, Apex est Brachium cataphractura armatum, frameam stringens capulo aureo conspicuam; Laciniis hinc atris et aureis, illinc coccineis, et argenteis scuti latera decenter, ac venuste exornantibus: prout haec omnia in capite seu principio praesentium litterarum Nostrarum docta manu, et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, iisdem Lucae, Andreae et Thomae Lengyel, praefatisque eorum gratiose danda duximus et concedenda, decernentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more

aliorum verorum et indubitatorum memorati Magni Principatus Nostri Transylvaniae Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Magni Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibuscunque exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet Rerum et Expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae, et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posterii eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediante. Datum in Archiducali Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Vigesima Quarta Maii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Octogesimo, Regnorum vero Nostrarum Quadragesimo.

Maria Theresia m. pr. Thadaeus Baro a Reischach m. pr.
Alexander Horváth m. pr.¹⁾

A Lengyel család nemesi címere tehát a következő: A vágott pajzs felső hasított részének jobb oldali arany mezejében fekete sasnak kiterjesztett szárnyu és kinyújtott körmü jobb fele látszik; a bal oldali kék mezőben pedig növekvő ezüst hold tűndöklik; az alsó ezüst mezőben

¹⁾ Az országos levéltárban levő eredeti fogalmazványból.

végül zöld talajon fehér lóvan balra vágató magyar lovas görbe kardját villogtatja. Sisakdísz két nyílt sas-szárny között, melyek jobbika arany-fekete, a bal pedig vörös-ezüst, koronán nyugvó pánczélos jobb kar kivont görbe karddal. Foszladékok: jobbról fekete-arany, balról vörös-ezüst.¹⁾

Lukács család.

Ezen magyar-örmény nemes család felé, mely a magyar hazának már eddig Lukács Béla és Lukács László személyeiben két jeles minisztert, a nem rég elhunyt Lukács Györgyben pedig kiváló államtitkárt adott, szintén két ízben fordult a fejedelmi kegy áldást-hozó napjának melege, midőn egy-egy ágát a hazai nemesek díszes sorához csatolta. Lukács Lukács, Lázár és Izsák fivérek, néhai Lukács Miklós fiai, erzsébetvárosi örmény kereskedők voltak az elsők, kiket a nagykiterjedésű Lukács családból Mária Terézia királynő Bécsben 1760. október 7-én kelt czímerlevelével anyjukkal, született Pertik Rózával, nem különben összes hozzátartozóikkal és valamennyi mindkét nembeli törvényes utódjaikkal együtt a hazai kereskedelem felvirágoztatása körül szerzett érdemeiknek és az épen akkor folyó hétéves háború költségeinek fedezésére önkényt felajánlott pénzadományuk megjutalmazására nemesi rangra emelt. 1762. július 26-án pedig ugyanazon dicső királynő Bécsben kelt czímerlevelével Lukács Jakab szintén erzsébetvárosi örmény kereskedőnek ugyanazon érdemek hálás elismeréseül adományozott nemességet. A czímer-szerzőn kívül ez alkalommal Mária Terézia nemesi rangra emelte Lukács Jakabnak hitestársát, Tódor Margitot, Tivadar, Gergely, Lukács és János fiait, Mária, Anna, Sákhar²⁾ és Ripszime leányait, nem különben valamennyi mindkét nembeli törvényes ivadékát.

¹⁾ Nagy I. i. m. és Siebmacher I. i. m. e családnak és czímernek nem adnak helyet, a mi annál meglepőbb, mert ez utóbbi nyolcz ily nevű családról tesz különben említést.

²⁾ Sákhar honi nyelvünkben ismeretlen örmény női kereszt-név, melyet jelentése után »Czukros« szóval fordíthatunk.

A Lukács Lukács, Lázár és Izsák fivérek, nem különben hozzátartozóik részére Bécsben 1760. október 7-én kelt czímerlevél így hangzik:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod cum in iis, quae praesentibus subditorum commodis ad futuram quoque aetatem pro Bono et Honore Posterorum transmittendis facere praeferrent, Regalis nostra occupari munificentia non cessaret, ideo cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis Lucae, Lazari et Isaaci Lukács, Quaestorum Armenorum et Civium Oppidi Nostri in Transylvania Elisabethopolitani, quae iidem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento vectigalium Nostrorum insisterendo, signanter autem in moderni Belli circumstantiis ad aerarii Nostri rationem certam pecuniae summam offerendo et praestando exhibuisse et impendisse perhibentur, qualiave ipsos, immo et maiora deinceps quoque exhibituros et impensuros Benigne confidimus eosdem Lucam, Lazarum et Isaacum Lukács eorumque iam natos et in posterum divina Benedictione e legitimo thoro nascituros Haeredes ac Posteros utriusque sexus universos, ac per eos matrem quoque ipsorum Rosaliam Pertik, Nicolai quondam Lukács relictam Viduam, de supremae potestatis Nostrae Regiae ac Principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos, annuentes et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et

indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui ac gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posterì eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eosdem Lucam, Lazarum et Isaacum Lukács praefatosque eorum declaratae Benignitatis Signum, veraeque et perfectae Nobilitatis testimonium haec Arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum

Lukács cs. címere.

videlicet militare erectum Saphirini coloris, Cantherio argenteo e Scuti lateribus ad eius Caput producto discriminatum, infra quem Pelicanus argenteus nido e fruticibus arborum structo insistsens rostro pro more pectus feriens et elicit sanguine proprio tres Pullos recreans conspicitur: a superiori ex utroque Cantherii latere assurgunt duo sibi mutuo obversi Leones aurei, rictu hiantes, lingua exserta, cauda pone tergum proiecta, hic quidem anteriorum pedum dextris falcibus Ramum Palmae, ille vero districtam frameam tenentes, in apice Cantherii fulgente stella sexangula aurea. Scutum ipsum tegit Galea tornearia chalthrata, seu aperta coronataque, situ ad dextram obliquo Nobilibus propria, emergente Leone scutariis simili, sed dextri pedis falcibus prehensis et Palma et Framea conspicuo. Laciniis a summitate Galeae hinc aureis et caeruleis, illinc vero argenteis et pariter caeruleis in latera scuti venuste defluentibus, prout haec omnia in capite seu principio praesentium litterarum Nostrarum docta manu et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, eisdem Lucae, Lazaro et Isaaco Lukács, praefatisque eorum gratiose danda duximus et conferenda, decernentes et ex certa scientia Nostra animoque deliberato conce-

dentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Juribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis Exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet Rerum et Expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Homnibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorundem utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo Nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum Vigore et Testimonio Litterarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Septima Mensis Octobris, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero Nestrorum Vigesimo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

A Lukács Jakab és családtagjainak 1762. július 26-án adományozott czímerlevél szövege pedig a következő:

¹⁾ Az országos levéltárban levő eredeti fogalmazványból.

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum animus noster condendis Beneficentiae operibus tam distineri libenter, quam occupari semper cum voluptate consuevisset; Ideo cum ad nonnullorum fidelium nostrorum demissam Commendationem nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate ac fidelibus servitiis Jacobi Lukács, Quaestoris armeni et Civis Oppidi nostri in Transylvania Elisabethopolitani, quae idem Nobis, augustaeque Domui nostrae cum alias pro temporum, et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento Vectigalium nostrorum insistendo, et signanter quidem in moderni Belli circumstantiis ad Aerarii nostri Rationem certam pecuniae Summam offerendo, et praestando exhibuisse et impendisse perhibetur, qualiaive ipsum imo et maiora deinceps quoque exhibiturum et impensurum esse benigne confidimus, eundem Jacobum Lukács, et Coniugem eius Margaretham Thodor, Filiosque Theodorum, Gregorium, Lucam, et Joannem, ac Filias Mariam, Annam, Sákár, et Horobszime iam natos et in posterum Divina Benedictione e legitimo thoro nascituros, eorumque Haeredes et Posteros utriusque sexus universos de supremae Potestatis nostrae Regiae, ac Principalis Plenitudine, Gratiaque speciali e Statu et Conditione ignobili clementer eximendo in Coetum et numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum nostrarum haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooperandos, et adscribendos, annuentes, et ex certa scientia nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum haereditariarum Nobiles natura, iure, et ab antiquo utuntur,

fruuntur, et gaudent, uti, frui, ac gaudere possint, et valeant, Haeredesque et Posterii eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem nostrae erga eundem Jacobum Lukács praefatosque ipsius declaratae Benignitatis Signum veraeque et perfectae Nobilitatis Testimonium, haec Arma, seu nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum Saphirini coloris Cantherio argenteo e Scuti lateribus ad eius Caput producto discriminatum, infra quem Pelicanus argenteus nido e fruticibus arborum structo insistens rostro pro more Pectus feriens, et elicto sanguine proprio tres pullos recreans conspicitur, a superiori ex utroque Cantherii Latere assurgunt duo sibi mutuo obversi Leones aurei, rictu hianti, Lingua exerta, Cauda pone tergum proiecta, hic quidem anteriorum pedum dextris Falcibus Ramum Palmae, ille vero districtam Frameam tenentes, in Apice Cantherii fulgente Stellâ sexangula aurea; Scutum ipsum tegit Galea tornearia clathrata seu aperta coronataque situ ad dextram obliquo Nobilibus propria emergente Leone scutariis simili, sed dextri pedis Falcibus prehensis, et Palma et Framea conspicuo: Laciniis a summitate Galeae hinc aureis et caeruleis, illinc vero argenteis et pariter caeruleis in Latera scuti venuste defluentibus; prout haec omnia in Capite seu Principio praesentium literarum nostrarum docta manu, et arte Pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, eidem Jacobo Lukács praefatisque ipsius gratiose danda duximus, et conferenda, decernentes et ex certa Scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni nostri Hungariae aliorumque Regnorum, Dicionum ac Provinciarum nostrarum haereditariarum Nobium sub iisdem Juribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri, et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, necnon Regni Nostri Hun-

gariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur, et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis Exercitiis Militaribus et Nobilitaribus; nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet Rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis, et Praeeminentiae Hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre, et gestare, ac iis in Aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, haeredesque et Posteriores eorundem utriusque sexus universi valeant atque possint; imo nobilitamus, damus et conferimus harum nostrarum maioris et authentici Sigilli Nostri impendentis Munimine roboratarum Vigore et Testimonio Literarum mediante. Datum in Civitate nostra Vienna Austriae Die Vigesima sexta Mensis Julii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Secundo, Regnorum vero nostrorum Vigesimo Secundo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
 Joannes Georgius Vest m. pr.¹⁾

A magyar-örmény nemes Lukács család a neki két ízben osztályrészül jutott czímerlevél alapján tehát a következő nemesi czímert használja: a kék pajzs mindkét oldaláról kinyuló ezüst ékpolya alatt fészkeben ülő ezüst pelikán vérével táplálja három kisedét; az ékpolya fölött pedig, melynek hegyén egy hatágu aranycsillag tündöklök, két ágaskodó arany oroszlán, melyek közül a jobb felől levő jobbjobban palmaágot, a bal görbe kardot tart, áll szemközt. Sisakdísz koronából kinövő jobb arany oroszlán pálmagalylyal és kivont görbe karddal. Foszladékok: jobbról kék-arany, balról kék-ezüst.²⁾

¹⁾ Lukács Antal, kaszaperi nagybirtokos birtokában levő hiteles másolatból.

²⁾ Nagy I., ki eltekintve attól, hogy a foszladékok színét helytelenül adja, a czimeradományozás évét is tévesen teszi 1761-re, i. m. VII. köt. 200. l., nem különben Siebmacher I. i. m. IV. köt. 382. l. szintén közlik a Lukács család czímerét.

A koronázás évfordulója.

A szamosújvári magy. kir. állami főgymnasium 1895. jún. 8-án szép „koronázási ünnepély“-t rendezett. Reggel 9 órakor az örmény kath. főegyházban tartott hálaadó isteni tisztelet után a tanuló ifjúság a tanári karral együtt a városi vigadó nagy termébe vonult, hol az érdeklődő közönség már nagy számmal várakozott. Az ünnepélyt dr. Mártonfi Lajos igazgató következő esinos beszéddel nyitotta meg:

Mélyen tisztelt közönség! Nemes törekvésű ifjúság, kedves barátaim! Ó Felsége I. Ferencz József Isten kegyelméből apostoli királyunknak koronázási évfordulója alkalmából, intézetünk, a szamosújvári m. kir. állami főgymnasium ma tartja első iskolai ünnepélyét.

Bizonyára méltó és helyén való, hogy ez első ünnepélyünket annak a legelső magyar embernek a személyével hozzuk kapcsolatba, a kinek fölkent fején Istvánnak, a magyarok mindenkép első és szent királyának koronája ragyog.

A jó Isten különös kegyelme adta nekünk e jó királyt, a ki osztozva a haza minden fiának örömeiben és bánatában, igazi édes atyja tud lenni nemzetünknek!

A jó Isten különös kegyelmének köszönhetjük e bölcs királyt, a ki első és legnagyobb ez ország minden fia között!

Ennek a bölcs és jó királynak koronázási évfordulóját ünnepelvén, lelkünk szükségérzetét követve, elmentünk minden előtt, a királyok királyának, a látható és láthatatlan világok alkotójának hajlékába, hogy dicsérjük az Ő nagy jóvoltát és leboroljunk kegyelmének azon kiapadhatatlan forrása előtt, melynek kristálytisza csöppjeivel annyszor kelté új életre a boldogságért szomjuhozó drága magyar hazát.

Most pedig, e nemes város szivességéből összejöttünk ide, hogy egyebek között különösen egyik tanártársunk kalauzolása mellett, emlékezzünk és elmélkedjünk a koronázás jelentőségteljes aktusáról.

Ily czélú ünneplésünket ezennel megnyitom.

Most a tanuló ifjúság a »Hymnus“-t énekelte el. Ezután Incze Sándor IV. oszt. tanuló Petőfinék „Magyar ifjak“ című költeményét szavalta el. Ezt D ö m ö t ö r János felolvasott remek alkalmi beszéde követte. (Ezen hazafias, szép szerkezetű beszédet alább egész terjedelmében közöljük.) A lelkesítő alkalmi beszéd után a tanuló ifjúság a „Szózat“-ot énekelte el. Erre Slákovics Gergely V. oszt. tanuló ment fel az emelvényre és Vargha Gyula „Koronázási emlék“ című költeményét szavalta el. A sikerült ünnepélyt az igazgató következő érdekes szavai zárták be:

Nemes törekvésű fiatal barátaim! Ünnepélyünk véget ért. Tanítótok fölgyujtá az imént előttetek a kegyeletes emlékezés fáklyavilágát!

Szivemből óhajtom, hogy e fáklya világa hasson be sziveitek, lelkeitek mélyébe!

Engedjétek, hadd fogjon tüzet tőle bennetek az a buzgó lelkesedés, melyből a hazafiui és alattvalói erények virágai fakadnak!

És ápoljátok, növeljétek magatokban e szép virágokat; mert a föltétlen hazaszeretet és az alattvalói hűség azok az erények, a melyek a legerősebb vársánczai voltak és lesznek mindenha Magyarországnak és a koronás magyar király trónusának! Ápoljátok hát e szép virágokat, és akkor: lesz gyümölcs a fán!

A mélyen tisztelt közönség pedig, fogadja intézetünk legszebb köszönetét, azért a szíves érdeklődésért, a melylyel a mi külsőleg ugyan szerény, de bensőleg mégis nagy (mert igaz és őszinte) ünneplésünkben részt venni szíveskedett!

Végül, mielőtt távoznánk e helyről, emelkedjünk föl testben és lélekben Ahhoz, a ki minden világok fölött uralodik, — és kérjük őt, hogy a mi felséges Urunkat, jó királyunkat áldja meg áldásainak legjobbjáival és éltesse egész odáig, a hová az emberi élet határköve van elhelyezve!

Éljen a király! Éljen a haza!

A jól összeállított program utolsó pontja „Induló“ volt, mit szintén a tanuló ifjúság énekelt el. Az ének-

darabokra a lelkes Zeffer Lukács tanító tanította be az ifjúságot.

*

Dömötör János tanár derék felolvasása, melyért sok tapsban és „éljen“-ben részesült a következő:

Mélyen tisztelt ünneplő közönség! Nemes tanuló ifjúság! Hazafias kegyelet és alattvalói hódolat és hűség gyűjtött minket ma ide ünnepet ülni, megünnepelni 28. évfordulóját annak a történelmünkben páratlan fényű és fontosságu napnak, melyen 1867. június 8-án, a magyar nemzet hálája, szeretete és lelkesedése föl-tette Szt-István koronáját, azóta dicsőségesen uralkodó királyunk és szeretett királynénk fejére. Én, mert multon épül fel a nemzet jelene és jövője is, épen úgy, mint az egyes emberé, történelmünknek sokszor diadaltól sugárzó, máskor a szenvedések gyászruhájába öltözött Muzsáját hívom segítségül, hogy hazafiasságtok és hűségtök megerősödésére elmondhassam előbb a magyar koronázás jelentőségét általában, aztán különösen az 1867. koronázás fontosságát.

I.

Hagyományaink és történelmünk egyhanguan bizonyítják, hogy a magyar szabadság épen olyan régi, mint maga a magyar nemzet. Mert e nép mióta Árpád fejedelemmé választásával egységes nemzetté lett, soha sem тұrt maga fölött zsarnokot, bár mindenkor meghódolt törvényes parancsolója előtt; mert e nemzet önrendelkezési jogáról soha senki javára le nem mondott, alkotmánya és szabadsága fontartását mindig biztosította uralkodóinak esküjével.

Igy volt ez már a fejedelemség korában.

A »vérszerződés« hangosan beszél eleink szabadságszeretéről és bölcseségéről, hogy miként tudták már abban az időben, mikor az uralkodói hatalom minden népnél korlátlan volt még, összeegyeztetni a nemzet szabadságát és az uralkodói hatalmat. Hiszen a vérszerződés nemcsak a megválasztott fejedelmet, Árpádot és utódait biztosította a nemzet hűségéről, hanem a fejedelmet is esküvel kötelezte a nemzet jogainak, kiváltságainak tiszteletben tartására. Örökössé tette ugyan e szerződés Árpád családjában a fővezérséget, de a nemzetnek is megadta a jogot, hogy Árpád ivadékaik közül mindig szabadon választhassa urát

Nem változik meg e viszony a nemzet és uralkodója között akkor sem, midőn Istvánnak, a magyar nemzet megtérítése után, II. Szilveszter pápa, hagyományaink szerint isteni sugalatra, királyi koronát küld.

Már az Árpádok alatt nem maga a király teszi fejére a szent koronát, mint más népeknél, hanem a nemzet keze; mert a magyar

koronázás mindig kölcsönös szerződés volt az uralkodó és nemzet között, oly szerződés, mely a királynak az ország hűségét, az országnak pedig alkotmányát biztosította. E szerződés lényegét minden egyes koronázásnál az ország főbb emberei — a nemzet nevében — állapítják meg az új királylyal egyetértően és határozottan körülírják benne mindkét rész jogait és kötelelességeit, mely jogok és kötelelességek megtartására vagyis az ország alkotmányának fentartására királyaink koronázásuk előtt mindig esküt tesznek.

Sőt az 1222. »arany bulla« záradékában a nemzet a lehető legnagyobb biztosítékot nyeri királyaival szemben is alkotmánya megvédésére, t. i. hogy a szabdságát sértő vagy hazáját megvédeni nem tudó király ellen fegyvert is foghasson.

Igy uralkodnak az Árpádházi fejedelmek és királyok örökösödés és a nemzet szabad választása alapján 4 évszázadon át. És kihaltukkal 200 éven át nincs a nemzetnek állandó uralkodó családja, u. n. dynastiája; így hát egészen a szabadválasztás elve alapján történt a magyar trón betöltése, míg nem azon súlyos csapás után, mely a nemzetet 1526. aug. 29-én Mohácsnál érte a vegyes házból származott királyok uralkodását a Habsburgok váltják fel.

E Habsburgház uralkodásának kezdete az ország legszomorúbb korszakába esik, mert a Mohács temetőjében szenvedett súlyos csapást, még fájóbbá teszi a két ellenkirály viszálya, sőt e viszálykodás csakhamar megnyitja hazánkat a hódító török hadak előtt, és hosszú időre azok martalékává is teszi.

Bomlásnak indul az előbb egységes nemzet, darabokra foszlik az előbb még ép-egész ország. Hiába szállja meg a nemzet keblét újra az ősi vitézség! A török hadak kifogyhatlan, kiirthatlan tömegével szembe kárba vész a nemzetnek a hőskor regéibe illő csodás vitézsége és önfeláldozó, halált megvető elszántsága. Hiába küzd Losonczy hősi karja, hiába Drégely, Szondy és az egrí amazonok titáni küzdelme; hiába hal hősi halált Dobó és Zrínyi, — török uralom alá kerül az ország nagy része. 160 évig tartó gyilkos harcok színhelye lesz hazánk. De a nemzet bár ennyi küzdelem, ennyi csapás súlya alatt elgyengült és roskadozik, mégsem török meg és nem adja fel szabadsága biztosítékát, királyválasztó jogát, hanem azt a Habsburgháznak mindig azon tagja javára gyakorolja, ki egyszersmind az örökös tartományoknak is ura.

Csak 1687-ben, Budavár visszafoglalása és a töröknek az országból való kiűzése öröme, a Habsburgoknak hazánkkal szemben a török iga alól való felszabadítása körül szerzett érdemei elismerésül mondják ki Pozsonyban a Karok és Rendek, hogy ezentúl a Habsburgok fiágának örökösödési jogát elismerik. Ugyancsak ekkor mond le a nemzet az aranybulla ama híres, nemzeti fölkelést biztosító pontjáról is. 1723-ban pedig a Habsburg ház leányága is örökösödési jogot nyer a magyar kir. trónra.

Bár így a nemzet lemondott a Habsburgház javára királyválasztó jogáról, a koronázás mégsem vesztett jelentőségéből, sőt,

mint alkotmányunk és szabadságunknak most már egyetlen biztosítéka, még nyert fontosságban és jelentőségben. Míg más nemzeteknél a koronázás csak az új uralkodó trónra léptének külső ünneplényességét van hivatva fényesebbé tenni, nálunk most is még mindig fontosalkotmányjogi cselekvény, mert Szent-István koronája Magyarország állami önállóságának jelvénye, minthogy Magyarország Szent-István királylyá való koronázásával lett önálló királysággá.

Ez a korona, melyet a nemzet oly éber figyelemmel őrzött mindig, mint egykor Mózes népe a frigyládát és a melyet mindig szentnek tartott — mint a magyar királyság jelképe — az ország területi épségét, a nemzet és az uralkodó együttes hatalmát, a nemzet egyetemet jelenti; kifejezi, hogy a magyar nemzet és a magyar király egy; simboluma a magyar nemzet hagyományos hűségének és a király alkotmányos uralkodásának. Jelképe a felség személye szentségének és sérthetlenségének; foglalata a magyar királyság történelmi jogainak, törvényeinek, szóval egész alkotmányának, államiságának.

Szent koronánk ily nagy jelentősége mellett emeli még a koronázás alkotmányjogi fontosságát — az örökösödés elfogadása óta; — mint állami önállóságunk egyetlen biztosítéka, a királyi hitlevél is, melylyel — törvényeink értelmében hat hó alatt — a nemzet színe előtt tesz esküt minden új királyunk alkotmányos szabadságunk fontartására. Innen van, hogy a nemzet és törvényeink csak azt az uralkodót ismerik el Magyarországi törvényes és jogos királyának, kit maga a nemzet koronázott meg Szent-István koronájával.

II.

Minthogy láttuk már a koronázás jelentőségét általában, kérdezzük meg történelmünk Muzsájától, hogy miben áll az 1867. koronázás fontossága?!

Nemes ifjúság! Bizonyára tudjátok, hogy az örökösödési törvény rendje szerint 1848-ban szállott a magyar korona I. Ferencz József, most is uralkodó királyunkra; t. i. akkor, midőn V. Ferdinánd király leköszönésével ürlt meg a királyi trón. De bizonyára azt is tudjátok, hogy a magyar nemzet felséges királyunkat csak 1867. jún. 8. óta ismerheti el Magyarországi törvényes királyának.

Ha elmondom, miként történt ez, meg fogjátok a mai nap, a mai ünnepünk történelmi fontosságát is érteni.

* * *

Nemzetünk ősi alkotmányához, mely Szt-István korából veszi eredetét, és a mely hazánkat a népeknek a létért való küzdelmében annyi évszázadon keresztül fentartotta, mindig rendületlenül ragaszkodott. És ha az idők és kor szükségletéhez képest módosított is rajta, azt mindig aggodó körütekintéssel tette, mert ezer éves küzdelme alatt megtanulta, hogy ez az intézménye tartotta fenn az

országot és nemzetet oly számos, hazánkat elsöpréssel fenyegető vihar közepette.

Épen ezért, ha módosított is olykor rajta, alapjában nem változtatta meg.

Ámde a jelen évszáz elején — midőn Franciaországból új vezéreszmék indulnak ki és a szabadság, egyenlőség, testvériség jelszavaival a világot meghódítani és átalakítani kezdik — régi, rendi kiváltságokra épített alkotmányunk a nemzet haladásának és fejlődésének kezd vala gátul szolgálni. Most annál inkább megindul a nemzetben a törekvés, hogy elavult, a korszellemétől elmaradt alkotmányát új, a nemzet összes erőit felszabadító szellemben alakítsa át; mert érzi, hogy a népek keletkező nagy versenyében csak úgy biztosíthat magának dicső multjához méltó helyet, sőt csak úgy tarthatja fenn hazánk önállóságát, ha a rendi kiváltságok helyett, a nemzet egyetemének szabadságára, egyenlőségére helyezi alkotmányunk alapját.

A nemzet vezérférfiai korán átlátták, hogy hazánknak 4 száz éves harczai alatt való elszegényedését és kulturában való elmaradottságát csak úgy lehet helyre hozni, ha e nagy nemzeti munkában — a szabadságnak és egyenlőségnek minél szélesebb kiterjesztése által — a hon minden polgára, minden fia egyenlő részt vesz.

Megindul tehát a küzdelem az új Magyarország kivivásért és hosszú nehéz harcz után 1848-ban létesül az új, a népképviseleten alapuló alkotmány. De alig teljesült a nemzet vágya. ellene támad a reakzio és mert nincs jogalapja, hogy a magyar nemzetet törvényes úton és eszközökkel szerzett, és a nemzetet új életre keltő alkotmányformájától megfoszthassa, csellel kerüli meg a törvényt, ravasz csellel kényszeríti a nemzetet, hogy léteért fegyvert ragadjon és így ürügyet talált, hogy erőszakkal nemcsak meggátolja hazánk felvirágozását, hanem, hogy meg is semmisítse. Vértől áznak újra hazánk rónái és bércei; a halál arat gazdag kévéket völgyön és hegytetőn, hogy rabigába görnyedjen, hosszú 19 éves szolgaságba senyedjen Árpád hódító ivadéka.

A rossz tanácsadók, kik a jogtalan harczot támasztották, hogy pokoli tervöket, Magyarországnak Ausztriába való beleolvasztását, végrehajthassák, a véres harcz után sem pihennek, egyre ássák, mind mélyebbre ássák a nemzet és uralkodója között támasztott árkot, a félreértés, gyűlölség sötét árkat, hogy benne örökre eltemessék önállóságunkat. Ámde, ha sikerült is az uralkodó szívét egy időre a magyar nemzettől elfordítaniok; bölcseségét, igazságosságát rágalmaik sötét fátylával még sem tudták megteveszteni.

A nemzet 12 éves gyásza után kezdi már az uralkodó a magyar alattvalói hűséget, hazánk fontosságát megismerni és 1860-ban alkotmányt ígér; 1861-ben pedig meg is adja.

De az ekkor adott alkotmány nem elégitheti ki a nemzetet, mert nem felelt meg a nemzet történelmi jogainak. Tovább tűr tehát és Deák Ferencz tanácsára, bizva ügye igazságában, az ural-

kodó igazságszeretetében és bölcsességében, az időtől vár teljes elégtételt.

Bizalma nem csalta meg; mert volt az uralkodó környezetében a nemzetnek — rozszakaróin kívül — egy hatalmas szószólója is, Erzsébet királyné, ki nemcsak a csüggedő nemzetbe önt új meg új reményt, hanem vissza is hódítja a nemzetnek királyi férje szívét.

1867. jún. 8-án ős Budavárában oly fényes, a nemzetnek oly igazi és impozáns lelkesedésével történik meg I. Ferencz József magyar király és felséges neje, Erzsébet királyné megkoronázása, minőre példa még a loyális magyar nemzetnek lélekemelő eseményekben oly gazdag történelmében sincs.

Ime az 1867. koronázás jelentősége!

E napot a magyar királyság 9 százados történelmében nemcsak az teszi páratlan fontosságúvá, hogy e napon tette fel a nemzet lelkesedése jelenleg uralkodó I. Ferencz József apostoli királyunk fejére az ősi szent koronát, hallgatta meg királyi esküjét, hogy hazánkat mindig alkotmányosan, azaz, az ország törvényei szerint fogja kormányozni; de nevezetes különösen azért, mert e napon szűnt meg a magyar alkotmánynak 19 évig tartó felfüggesztése, tünt el a hosszú és káros félreértés, mely annyi időn át tartá elfordítva egymástól a legloyálisabb nemzet és legalkotmányosabb király szívét; mert e napon történt meg a nemzet és uralkodója kibékülése. E nap óta váltá fel a költsönös féltékenységet és bizalmatlanságot az a szeretet és ragaszkodó bizalom, mely apostoli királyunk dicsőségére, hazánk és nemzetünk javára a már-már haladoklásnak indult ősi magyar királyságnak ismét vissza adta tett- és életerejét. E naptól indult ki az a lázas, fokozott munkásság, melylyel a szabaddá lett magyar nemzet százados mulasztásainak helyrehozásához fogott, hogy Európa művelt nemzetei között azt az előkelő helyet ismét elfoglalhassa, mely hazánkat dicső múltjánál fogva megilleti.

E nap következménye királyunk 28 éves oly alkotmányos uralkodása, és viszont a nemzetnek oly tántorithatatlan ragaszkodása, hogy mi méltán mondhatjuk királyunkat a legalkotmányosabb uralkodónak és ő felsége nemzetünket — mely királyai iránt annyiszor mutatta magát az önfeláldozásig hűnek, — a dynasztia legerősebb, legmegbízhatóbb támaszának.

És ha e naphoz, melynek 28 éves fordulóját üljük ma, van kötve az új Magyarországbán minden előrehaladás, fejlődés és jollét; és ha — a mint hiszszük — e napon, mint biztos alapkövön, épül fel az új ezer évben a magyar szabadság és alkotmány még dicsőbb és fényesebb palotája: hazafias lelkesedéssel forduljunk a mindenható, a nemzeteket és királyokat védő nagy Istenhez és kérjük:

Tartsa meg még sokáig a magyar nemzet és ő felsége minden alattvalója javára, a mi szeretett királyunkat, I. Ferencz Józsefet!

Tartsa meg a magyar nemzet hű és hálás szeretetében Magyarország védőangyalát, Erzsébet királynét!

Nemes ifjúság! Azt mondják »a történelem az élet mestere!« Én különösen mondhatom ezt nektek a magyar történelemről, mert ha igaz az, hogy a multon épül fel a jelen és jövőndő; akkor hazánk jövőjére a magyar történelemnek dicsőségben és szenvedésekben oly gazdag lapjai igazán bő tanulságokat és tapasztalatokat szolgáltathatnak.

Azt mondtam, hogy történelmünk gazdag dicsőségben, de gazdag gyászos eseményekben is. És e dicső és gyászos események mint megannyi intő jelek, hangosan kiáltják, mit kell hazánk javára tenni és mit kell érte kerülnünk! Nagygyá és boldoggá tette hazánkat Nagy Lajos és Mátyás uralkodása alatt a nemzetnek haza- és királyszeretete, a kölcsönös és feltétlen törvénytisztelet; boldogtalaná, szegénynyé tette ezt az országot, a mohi pusztán és Mohácsnál a sír szélére taszította a trónnal és egymással való viszálykodásunk, a törvény megvetése, kötelességeink elhanyagolása.

Történelmünk minden lapja hangosan kiáltja: szeresd a hazát! szeresd, tiszteld a királyt! Hiszen a magyar vitézség legszebb tettei, a magyart minden más népek fölött jellemző, két legszebb erényéből, a trón- és hazaszeretetből vezethetők le. A mi történelmünk a nemzetnek hazájához és királyához való hűségét annyi önfeláldozó példával bizonyítja, mennyit egyetlen nép történelme sem tud felmutatni.

Főlemlitem-e most, hogy hazánk második alapítóját IV. Bélát, hogyan mentették meg saját életök feláldozásával Forgách Endre és társai? Elmondjam-e az önfeláldozó hűség ama szép példáját, midőn Széchy Dezső, Károly Róberttel ruhát cserél és úgy rohan a biztos halálba, hogy királya életét megmentse. Felhozzam-e, hogy Forgách és Garai, Mária királynő védelmében szenvednek hősi halált? Leírom-e a magyar amazon, Rozgonyi Czeccília vitézségét, midőn élete koczkáztatásával menti ki a szerencsétlen nikápolyi ütközetből a zsarnok Zsigmond királyt?

Vagy talán a magyar lojalitás és nagylelkűség ama szép jelenetének emlékét elevenítsem fel, midőn Mária Terézia 7 fejedelem seregétől fenyegetve, mindentől elhagyatva, az ősi magyar hűség és vitézséghez fordul? Emlékeztesselek, hogy mily lelkesült riadalommal kiáltanak fel a rendek: »Életünket, vérünket!« De nem folytatom tovább a magyar királyhűség példáinak felsorolását, sem a magyar hazaszeretet más szép példáit nem említem fel. Ott van hazánk történelme, nyissátok fel, lapozgassatok szorgalmasan benne és tanuljátok meg belőle: a hazát, a királyt szeretni, szolgálni, értők élni és ha kell, halni!

Közli: **Sz. Kr.**

A számüzött.

Vétkeztem és büntetésül
Vasbilincsek kezemen ;
Nehéz bűnnek átka, terhe,
Súlya van a szívemen !

Bünömért egy örök élten
Fogság lesz a jutalom...
Rabbá lettem s zárt czellámban
Epeszt, ől a fájdalom !

A madár künn vigan cseveg :
Ágról-ágra röpködve ;
Csak én sirom bánatomat,
Elzárva a börtönbe !

Bünöm előtt, mint a madár
Szabadságot élveztem ;
Szabadságért feláldozám,
Hogyha kellett mindennem !

De így fogva — elhagyatva :
Rideg éltem és sivár...
Öröm többet nem, — csak bánat,
A mi mostan reám vár.

Oh e falak komor hangja
Lelkemet úgy átjárja ;
Tépő moraj, vadkiáltás
Szívemet is felrázza !

Egy szük szoba hideg köve,
S durva darocz nyug-ágyom ;
Sötétségben a rabbilincs,
S egy kis mécs a világom !

Lelkem kábul, ... eszem elhagy...
Hisz' nem vagyok rabmadár,
Földrengető betyár, kire
Súlyos, nehéz vasláncz vár !

Örményhontól messzeföldön
Idegenben élek én ;
Zsarnok dühe, kigyult szive
Távol üzött vétkemér'!

Számüzetve csak én vagyok,
Mindenkinek honja van ;
Ez a rabság fáj ugy nekem :
Oh, mért lettem honatlan?!

Észtegar Gergely.

Kisebb közlemények.

Vilmos német császár tavál Umberto királyljal az örmény mechitháristák Szt-Lázár szigetét is meglátogatta. Nem ez az első eset, midőn koronás fő látogatja meg e gyönyörű szigetet és a tudós atyákat, kiknek hire messze elterjedt. Évvel az alkalommal Umberto király »Italia keresztje« című jelvénynyel tüntette ki a derék szerzet érdemes érsekét: Gurjehián Ignácot,

A „Magyar Állam“ tárczája. »Oseredetünk kutatása« (keleti viszonylatok) czim alatt a többek közt ezeket mondja: »Kivánatos, hogy a keleti irodalmakban lelhető nyomok kellő interpretációja végett az ázsiai irodalmak behatóbb ismerőivel is igyekezzünk szives viszonylatba jutni. De hát nem könnyű dolog ám ez azokkal a tanultakkal szemben. Még az örményekkel lehet valamire menni az erdélyi örménység hazafias buzgalma révén...«

A tengerbe fuladt örmény hagyatéka. A »Wladimir« nevű orosz hajó, mely a Fekete-tengeren egy olasz hajóba ütközött — emberei közül mintegy 30 személy fuladt meg. Ezek közt volt Thumájancz Krikor nevű bákui gazdag örmény is, ki feleségével és egyik leányával megfuladt, ellenben 17 éves leánya és kis fia megmenekedett. Thumájancz holtestét megtalálták és Bakuban temették el fényesen. Boldogult, kinek 3 millio rubelnél több vagyona volt, 10.000 rubert hagyott az ecsmiádzini templomnak, 5000 rubelt a Györgyféle akademiának (Ecsmiádzin), 5000 r. a susi-i iskolának, 5000 r. a tiflisi Nerseszféle iskolának, 20000 r. a bakui »emberszerető« egyesületnek, 5000 r. a bakui Ripszimaféle iskolának, 5000 r. a bakui örmény nők egyesületének, 20000 r. a Bakuban építendő új örmény templomra; 20000 r. tőkének kamatai öt szegény iskola felségelésére fognak fordíttatni. Összesen 75.000 rubel.

A beduin arabok közt. Arábia egyik gyakran emlegetett kikötőjében, D s e d á h ban, — mely tudvalevőleg a mekkai mohamedán zárandokoknak rendes kiszállási helye és hirhedt fészke a

mozlim fanatizmusnak, — közelebről nyolcz beduin oroszva lelötte az ottan székelő angol, orosz és francia konzulokat, a kik együttesen sétakirándulást tettek. Az angol vicekonzul azonnal meghalt, az orosz és francia konzulok állapota reménytelen. Fel-tűnő (habár magában véve mit sem bizonyít) azon különös véletlen, hogy épp azoknak az államoknak képviselői ellen követtetett el, a török uralom alatt álló helyen e merénylet, a melyek az ör-mény kérdésben közbenjártak a portánál; mi azonban nem vezethető vissza okvetlenül vallási vagy politikai indokra, — annyival inkább, mert más európai hatalmasságnak — Holláндиát kivéve — nincsen is diplomáciai képviselője Dseddában.

Irodalom és művészet.

Örmény festőművészek. Egy törökországi örmény festő-művész: Árság (Arsaces) Fetvádsiánról írnak most a lapok; ki Rómában képezte ki tehetségét a genre (életkép) és architektur (építészeti)-festészetben. Az utóbbi években Fetvádsián az osztrák fővárosban, Bécsben élt, — s most, hogy visszakészül Kis-Ázsiába, kollektív kiállításban mutatja be olaj, aquarel és pastell műveit, melyek többnyire a konstantinápolyi színes tarka életet tükrözik vissza! Egy szintén ünnevelt magyarországi örmény festőművészről: a több évig Münchenben élt, s ott művész-iskolát alapított Hollósy Simon hazánkfiáról pedig azt olvassuk, hogy 17 évi külföldi tartozkodás után Budapestre érkezett. A milleniumra nagyobb képet szándékszik festeni és tervének megvalósítása végett jött haza.

Szamosújvári album. Zeffer Lukács helybeli népiskolai tanító, ki a fényképészetet Budapesten gyakorlatilag elsajátította, azon szép tervvel foglalkozik, hogy Szamosújvár városát és népét, illetőleg a szamosújvári élet kiemelkedőbb s festőibb mozzanatait mintegy kétszáz darabra menő fényképi felvételben fogja a milleniumi kiállításon bemutatni; a mely kabinetalakú fényképek egy kollektív albumban lesznek elhelyezve. Zeffer tanító már hozzá is fogott eme dicséretes vállalat kiviteléhez, — s mi előre is szívesen ajánljuk az ő szamosújvári albumát, (mely a szerző útján annak idején megrendelhető lesz) általában a nagyközönség, különösen pedig a jövő évi kiállítás érdeklődő látogatói figyelmébe!

Közgazdasági élet.

Fényűzés. Ezelőtt a falusi örmény nép olyan ruhát viselt, milyent a házi ipar készített. A juh gyapját otthon dolgozták fel; majd minden háznál volt szövőszék; vászonra pénzt nem adtak. De az orosz török háború óta az élet megváltozott; most a falusi asszony, leány, selyem, atlasz ruhát visel... miért férje, apja, nem egyszer kerül az uzsorás körmei közé.

Filloxera a Kaukaszban. Az orosz kormány a filloxera elleni védekezés czéljából dr. Horváth Gézát, a budapesti rovtartani állomás főnökét pár évvel ezelőtt meghívta, s Horváth e czélból a Kaukaszba utazott. Oroszországban a filloxera még kezdetleges állapotban volt, s éppen ez indította az orosz kormányt arra, hogy a szőlővész megelőzésére, jobban mondva ellensúlyozására a szükséges intézkedéseket még idejekorán megtegye, nehogy a vész oly előkészület nélkül találja, mint hazánkat.

Mi újság az örmény világban?

Angol-török konfliktus. Sir Currie angol nagykövet Konstantinápolyból táviratot küldött a szíriai kormányzáság székhelyére, a beyruti angol főkonzulhoz, melyben felhívja őt, hogy haladéktalanul értesitse, ha a britt középtengeri hajóraj megérkezik. Szaid pasa, török külügyminiszter a táviratról értesülvén, megjelent személyesen Sir Currie nagykövethél, s kijelentette előtte, hogy a porta az örmény kérdésre vonatkozó javaslatokra a legközelebbi napokban válaszolni fog. Időközben közhírré jutott, hogy a minisztertanács legutóbbi ülésében elhatározta, hogy a hatalmak javaslatait el fogja utasítani; diplomáciai körökben azonban azt hiszik, hogy a határozatot meg fogják változtatni. A helyzetet mindamellett igen komolynak tartják, s ez okból a börzén is pánik uralkodik!

Bulgária és az örmény ügy. A »Neue Freue Presse« azt írja, hogy minél tovább idozik Ferdinánd bolgár fejedelem Párizsban, annál szilárdabbá válik a hit, hogy itt tulajdonképp a francziák közvetítésével foganatosítandó diplomáciai akcióról van szó, mely Bulgária és Oroszország viszonyának javítására irányul. Beszéliik, hogy Bulgária, az örményországi vérengzések révén napirendre kerülhető keleti kérdés szempontjából igen jó szolgálatot tehetne — Oroszországnak!...

Nyugtalanág a török fővárosban. Konstantinápolyban egyik éjjelen három tengerészkatona végigrohant Pera utcáin, folyton azt kiabálva: Hol vannak a gyaurok (keresztények), halál rájuk! Agop pasa unokaöcsését sulyosan megsebesítették.

Válsághírek Egyiptomból. Az egyiptomi alkirály, mint írják, ismét összetűzött az angolokkal, s Nubár pasa kormányát, mely angolbarát politikájáról ismeretes, el akarja távolítani. Anglia azonban támogatja az örmény származású kormányelnököt. A politikai helyzet Egyiptomban ezidő szerint annál válságosabb, mert előrelátható, hogy a porta Angliának, az örmény dolgokba avatkozása miatt, a khedivét fogja támogatni.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos: SZONGOTT KRISTÓF.

Szamosújvárt, Todorán Endre „Aurora” könyvnyomdája.
